

Potențialul comunicativ-intențional al indicilor de comunicare nesegmentali în structurile dialogate: discursul ucraineano-român

Svitlana SHABAT-SAVKA

Universitatea Națională „Yuriy Fedkovych” din Cernăuți, Ucraina

Abstract: The article presents the analysis of non-chunked communication (affirmative, negational, interrogative, directive, emotional, evaluative and metacommunication) that express a wide range of communicative intentions in Ukrainian-Romanian discourse, namely intentions of affirmation and negation, intentions of request and motivation, emotional and evaluative and metacommunicative intentions. The article also states that these constructions possess a distinct pragmatic nature, since they set the required tone of the dialogue, stimulate and focus the interlocutors' attention, establish verbal contact between speakers and the act as a component of a successful communication comprising a natural part of verbal communication of both Ukrainians and Romanians.

Keywords: *communicative intention, speaker, non-chunked communication, affirmative-negational-interrogative-directive-emotional-evaluative communication, metacommunication, Ukrainian-Romanian discourse.*

Organizarea formal-sintactică a propoziției corespunde în limbile ucraineană și română unui anumit model structural-semantic, ce permite identificarea unui sistem organizat, alcătuit din mijloace gramaticale și intonaționale capabile să exprime predicativitatea și să reprezinte categoria comunicativă a intenției. Propozițiile, construite conform unui anumit model gramatical, pot fi divizate în părți principale și părți secundare de propoziție. Conținutul acestor construcții, obținute în urma divizării, se concretizează prin semantica schemei structurale, prin componenta lexicală a elementelor construcției, precum și prin intenția comunicativă a vorbitorului – autor al enunțării și subiect principal al actului comunicativ.

În comunicarea verbală însă un rol important îl au construcțiile sintactice care nu corespund unui anumit model comunicațional, ele neputând fi divizate gramatical, motiv pentru care nici nu pot fi încadrate în categoria propozițiilor. Este vorba despre enunțuri care au un caracter relativ stabil și care la nivel sintactic sunt considerate „substitute” ale propoziției, numite în lingvistică în diferite moduri: „cuvânt-propoziție”, „echivalent al propoziției”, „indice al comunicării”, „propoziție nesegmentată”, „propoziție agramaticală” ș.a.¹

¹ P.S. Dudyk, *Syntaksys suchasnoho ukrainskoho rozmoვნobno literaturnoho movlennia* (Syntax of modern Ukrainian verbal literary speech), Kyiv, Naukova dumka, 1973, 288 p.; N.V. Huivaniuk, *Typy ekvivalentiv rechen u suchasni ukrainskii movi* (Types of sentence equivalents in Modern Ukrainian), Aktualni problemy filologii ta perekladoznavstva: [zb. nauk. pr.], Khmelnytskyi, KhNU, 2009, Vyp. 4, P. 45 – 50; N.V. Huivaniuk, A.M. Ahafonova, S.T. Shabat-Savka, *Syntaksys nepovnoho rechenia. Ekvivalenty rechen*. [navchalno-metodychnyposibnyk] (Syntax of incomplete sentence. Sentence equivalents), Chernivtsi, Ruta, 2007, 100 p.

Atât construcțiile binare, cât și cele monomembre se caracterizează prin capacitatea de divizare formal-sintactică, precum și prin posibilitatea de a avea în componența lor diverse părți de propoziție secundare. Propozițiile nesegmentabile însă se caracterizează, după cum spunea I. Vyhovanetz, prin imposibilitatea absolută de divizare în părți de propoziție². Această indivizibilitate structurală și semantică reprezintă o caracteristică a indicilor de comunicare nesegmentabili, care, în procesul comunicării, în special în discursul dialogat, marchează, evidențiază intențiile comunicative ale vorbitorilor, reprezentând cele mai relevante mijloace de redare a vorbirii situative, a comunicării orale, în general.

Unii lingviști au încadrat existența indicilor de comunicare nesegmentabili în sfera perceperii emoțional-valorice a realității. Astfel, K. Horodenska consideră că așa-numitele cuvinte-propoziții transmit o gamă largă de emoții, sentimente și acte de voință ale vorbitorului, ele referindu-se la situații din lumea referențialității, dar nefiind o reflectare directă a acestor situații³. Merită amintit faptul că în comunicarea dialogată intonația, mimica și gesturile pot accentua caracterul emoțional al acestor construcții. Caracterizând propozițiile nesegmentabile, V. Kiprianov a evidențiat faptul că ele reprezintă un tip structural de propoziție, care constituie un mijloc de expresie a ideilor, actelor de voință și sentimentelor⁴.

După cum observă A. Gryshcenko, deși prezintă o structură nesegmentabilă, cuvintele-propoziție se caracterizează printr-o paradigmă comunicativă deplină, adică sunt orientate către conținuturi enunțiative (afirmative sau negative: *Da – Nu*), interrogative, de valorizare expresiv-emoțională, imperative, de stabilire a contactului între participanții la actul comunicativ prin intermediul elementelor de etichetă a vorbirii⁵. Așadar, conținutul comunicativ-intențional al indicilor de comunicare nesegmentabili (enunțiativi afirmativi sau negativi, interrogativi, imperativi) se concretizează în discursul de tip dialogat, depinde de un anumit scop comunicativ al vorbitorului și, bineînțeles, de mijloacele de exprimare a acestuia.

Cercetătorii consideră că indicii de comunicare nesegmentabili au caracter incomplet, deoarece se concretizează îndeosebi în cuvinte auxiliare: particule, interjecții sau cuvinte modalizatoare și transmit categorii precum afirmarea, negarea, interogația, imperativitatea, emoții și valorizări. În acest context putem identifica o serie de diferențe între limbile ucraineană și română, deoarece în aceasta din urmă nu este identificată particula ca parte de vorbire.

Articolul are ca scop identificarea sistemului intențiilor comunicaționale, verbalizate prin intermediul indicilor de comunicare nesegmentabili din limbile română și ucraineană, evidențierea posibilităților funcționale și a particularităților utilizării acestor construcții în vorbirea orală dialogată în limbile ucraineană și română.

În limbile română și ucraineană putem grupa indicii de comunicare nesegmentabili în următoarele categorii: afirmativi, negativi, interrogativi, imperativi, emoțional-valorizatori, de etichetă⁶. Această clasificare reflectă și ilustrează variatele nevoi comunicative ale vorbitorului (de limbă ucraineană sau română), marcând intenția comunicativă de a afirma

² I. R. Vyhovanets, *Narysy z funktsionalnogo syntaksysu ukrainskoi movy* (Essays on functional syntax of the Ukrainian language), Kyiv, Naukova dumka, 1992, P. 100.

³ K. Horodenska, *Slova-rebennia*, Vyhovanets I. Teoretychna morfolohiia ukrainskoi movy: Akademichna hramatyka ukrainskoi movy, (za red. I. Vyhovantsia), Kyiv, „Pulsary”, 2004, P. 383.

⁴ V.F. Kiprianov, *Nechlenimoe predlozhenie v russkom jazyke kak osobij strukturnyj tip prostogo predlozhenija* (Non-chunkedsentence in the Russian language as a specific structural type of a simple sentence), *Russkij jazyk v shkole*, 1961, № 5, P. 60 – 62.

⁵ A. P. Hryshchenko, *Slova-rebennia* (Words-sentences), *Ukrainska mova: [entsyklopediia / redkol.: Rusanivskiy V.M., Taranenko O.O. (spivholovy), Ziabliuk M.P. ta in.]*, Kyiv, „Ukrainska entsyklopediia” im. M. P. Bazhana, 2000, P. 562.

⁶ S.T. Shabat-Savka, *Katehoriia komunikativnoi intentsii v ukrainskii movi* (Category of communicative intention in Ukrainian): [monohrafiia], Chernivtsi, „Bukrek”, 2014, P. 225.

sau nega o anumită informație, de a recepta o nouă informație, de a îndemna interlocutorul să efectueze anumite acțiuni, să îndeplinească anumite condiții, de a concretiza caracterul emotiv-volitiv al enunțării.

Indicii de comunicare nesegmentabili afirmativi sunt reprezentați de cuvinte precum *так, авжеж, аякже, еге, ага, гаразд, еге, еге ж, атож, атож-бо, угу, добре* ș.a., care în structurile dialogate concretizează intențiile afirmative și se constituie în răspuns afirmativ la o întrebare. De exemplu: – *Ви меценат, Олександрі?* – **Так** (I. Vilde); – *О, дивіться, бачите?* – **Ара!** (E. Huțalo). În varianta orală a limbii române identificăm indici comunicativi precum **Bine; Da; Desigur; Bineînțeles; Foarte bine**. – *Aha!... a mormăit ciclopul. Nimeni te cheamă?... Bine, bine... Ia mai deșartă-mi pușin vin...*(Al. Mitru); – *Da unde vrei dumneata să mergi?* – *La Popoștii-de-sus*. – *Ehei! La polcovnicu Iordache*. – **Ei da** (I.L. Caragiale).

Acești indici de comunicare nesegmentabili afirmativi se constituie, de fapt, într-un răspuns direct, pozitiv la întrebarea formulată. Unii concretizează întregul conținut al replicii-răspuns, iar alții – doar o parte a acesteia. De exemplu: – *О, я серцем чую, як ви прагнете через святу сповідь скинути тягар з серця. Так, дитя мого?* – **Так** (I. Vilde); – *Ти і сам підписався б під таким дописом чи ні?* – **Аякже ж!** *Обома руками* (I. Vilde). Unii indici de comunicare nesegmentabili afirmativi au caracterul unor structuri frazeologice: – *Невже і йому тришки-тришки лячно, тривожно?* – **Ще б пак** (O. Noncear); – *Значить, відомості батькові деякі привезли?* – **Не без того** (M. Stelmah). Această valoare este întâlnită și în limba română (– **De ce nu?**; – **Cum să nu? Da' cum nu?**): – *Ia, să mă lași să stai într-o noapte în odaia unde doarme împăratul*. – **De ce nu?** *Dă furca încoace și rămâi aici până la noapte, când s-a înturna împăratul de la vânatoare*. (I. Creangă); – *Lunca? Întrerupse Bologa, ca și când ar fi căutat să-l oprească a rosti cuvântul unguresc. Și pe la noi este un sat Lunca... Îți aduci aminte?* – **Cum să nu...** *tare bine!* *zișe preotul*. (L.Rebreanu); – **Da' cum nu!** *că nu mi-oi feșteli eu mânuțele tătușței și a mămușței!* (I. Creangă).

Conținutul comunicativ-intențional al **indicilor de comunicare nesegmentabili negativi** se concretizează în exprimarea unui răspuns negativ direct la întrebarea pusă, precum și în exprimarea dezacordului față de un mesaj exprimat sau față de o acțiune, exprimându-se prin cuvântul de negație **Hi** (*та ні, зовсім ні, ба ні*). De exemplu: – *Я з вами хоч до лісу поїду*. – **Hi** (M. Stelmah); – *Вам скучно зі мною?* – *спитав серйозно*. – **Hi** (I. Vilde); – *А ви, бабо? Глухі на праве вухо?* – **Та ні** (E. Huțalo). În limba română o funcție asemănătoare au cuvintele **Nu; Ba nu; Imposibil; În nici un caz**. – *Mă rog, scoate-mă că-mi arde inima-n mine!* – **Ba nu, cumătre**. (I. Creangă); *Dar de la ceea ce cred că este datoria mea, nu mă voi abate*. **În nici un caz!** *declară Belcing atât de energic că Herdelea se făcu mititel de admirație și de frică*. (L. Rebreanu).

După cum vedem, cuvintele-propoziție reprezintă replici distincte autonome în vorbirea a două sau mai multe persoane, de aceea se constituie în unități sintactice a căror existență este condiționată de context. Astfel de construcții sintactice au funcția unui răspuns negativ direct la întrebarea formulată și se exprimă, de cele mai multe ori, prin intermediul cuvântului *ni*, care dobândește un accent semantic și intonațional, evidențindu-se prin dublare sau triplare (*ni-ni; ni-ni-ni*), fiind însoțit de o particulă (*та, бо, зовсім, ще, ба, ой, майже*) sau o interjecție (*о!, е!, ах!, ах!*). De exemplu: – *Дай мені спокій Славуцю*. – **Hi-ні, не можу** (Limba vorbită); – *З лижками?* – **О ні!** *З лижками це було б неможливо!* (I. Vilde).

Funcționarea **indicilor de comunicare nesegmentabili interogativi** în varianta orală a limbii reprezintă un fenomen firesc, deoarece prin intermediul acestor structuri se realizează intenția interogativă, adică dorința vorbitorului de a detalia o anumită informație. Ele se concretizează în cuvintele afirmative sau negative *Так?, Hi?*, în cuvintele modale *Справді?, Правда?, Добре?*, în particulele *Невже?, Хіба?, Ну?* ș.a. în funcție de semnificația acestor mijloace interogative, indicii de comunicare nesegmentabili pot fi clasificați în trei categorii: 1) indici de

comunicare interogativi cu sens logico-modal; 2) indici de comunicare interogativi cu sens imperativ; 3) indici de comunicare interogativi cu sens emoțional-valorizator.

Indicii de comunicare interogativi cu sens logico-modal sunt utilizați pentru a provoca interlocutorul la oferirea unui răspuns afirmativ sau negativ. **Так?**, **Правда?**, **Справді?**, precum și diversele lor variante au rolul unor cuvinte interogative afirmative. De exemplu: – *Я дивуюся вашому вуйкові...* – **Правда?** (I. Vilde); – *Мило мені почути похвалу з твоїх уст, Мотре.* – **Справді?** (B. Lepky); – *Я відберу, а потім ти підійдеш і візьмеш у мене. Добре?* (M. Ivasiuk). Indicele de comunicare interogativ de negație **Ні?** Exprimă îndoiala, mirarea referitoare la verosimilitatea enunțului transmis de interlocutor: – *Чи ви посилали що з ваших праць куди-небудь?* – **Ні.** – **Ні?** (O. Kobyleanska). În limba română un rol asemănător îl au cuvinte precum **Adevărat?** **Nu cumva?** **Într-adevăr?** De exemplu: – **Nu cumva?...** *întrebă ea cu inima îndoită. Trică se uită în ochii mamei sale și înțelese întrebarea* (I. Slavici).

Indicele de comunicare interogativ cu valoare imperativă **Ну?** redă valoarea interogativă și se asociază cu intonația corespunzătoare. De exemplu: – *Я хотів вам щось сказати.* – **Ну?** (I. Vilde); – *Хотів чути, як ви вимовляєте титул вашої професії.* – **Ну, і?..** – *Добре вимовляєте, гордо* (I. Bahrianyi). Acești indicatori comunicativi exprimă un îndemn direct la continuarea enunțării sau a unei anumite acțiuni. Cu valoare de indice comunicativ imperativ este folosită și particula conjuncțională **і:** *Він бунтує старих проти тебе.* – **І...?** (O. Kobyleanska); – *Юлько бачив його вчора.* – **І що?** – *Стара історія* (I. Vilde). Și în limba română întâlnim astfel de construcții, a căror valoare incitativă la dialog este accentuată de prezența pronumelui interogativ care se asociază conjuncției copulative: **Și?**; **Ce?**; **Și ce?:** – **Ce, bă, ce? Ce, ce? Ce vrei?** (M. Preda).

În categoria enunțurilor interogative nesegmentabile care transmit incitarea directă la continuarea dialogului se încadrează și construcțiile care redau o reacție la mesajul interlocutorului. Cu această valoare sunt folosite diverse particule: *Мамо!* – **Га?** (O. Vyshnya); – *Мамо!* – **Ну?** (O. Vyshnya). Astfel de indici comunicativi nesegmentabili se constituie în mijloace de realizare și actualizare a contactului între participanții la dialog. În varianta orală a limbii române întâlnim de asemenea astfel de situații: – *Vai de mine! cum crezi d-ta?... Noi suntem băieți cumiști și binecrescuți...* – **Ха?** *згук еи* (I.L. Caragiale).

Indicii de comunicare interogativi cu sens emoțional-valorizator conferă o notă modală unei anumite situații comunicative: – *Він, зрештою, непоганий хлопець, але в'їдливий безмежно.* – **Невже?** (V. Pidmohylny). Același rol de exprimare a emoției și de valorizare îl au și particulele **що, як,** însoțite de un anumit contur intonațional, redat în scris prin semne de punctuație duble, capabile să redea expresivitatea mesajului și să sugereze caracterul incomplet al acestuia. De exemplu.: – *Ми на зиму нагорнем гори сіна!* – **Що?** (O. Oles); *Мій процент, жінко добра, як у торгових людей – карбованець на карбованець.* – **Як?!** – *оторопіла Марія* (M. Stelmah). Și în limba română întâlnim astfel de construcții: **Oare?;** **Ce?;** **Cum?:** – *Nu așa, măi Trăsne!* – **Dar cum?** (I. Creangă).

Indicii comunicativi nesegmentabili imperativi exprimă o poruncă, avertizare, condiție, chemare, incitare la o anumită acțiune, la încetarea enunțării, rugămintea de a veni în ajutor, de a fi de folos etc. În funcție de caracterul mesajului transmis, aceste construcții dobândesc în comunicarea dialogată diferite funcții și valori. Acestea se concretizează într-o anumită intonație și mimică, în anumite gesturi și exclamații.

În special, este folosită cu această valoare construcția **Годі!**, care are sensul „ajunge!, suficient!”. De exemplu: – **Годі, бабо, годі** (E. Huțalo); **Годі!** *Про се не звик я говорить ні з ким* (Леся Українка). În limba română cu această valoare sunt utilizate elemente lexicale precum **Ajunge!;** **Suficient!;** **Destul!;** **Gata!** De exemplu: – **Gata, zise femeia, alta...** *Hai mai repede că se răcește mămăliga!*... (M. Preda). Termenul **Гайда!** redă

îndemnul sau porunca de a merge într-o anumită direcție. De exemplu: – *Гайда всі разом! Гайда, браття!* (I. Vilde). Indicele de comunicare *Геть!* este utilizat de către vorbitori cu sensul „pleacă”, „ieși!”. De exemplu: *Геть, сатано-спокуснику! Геть, камє!* (L. Ukrainka); – *Геть! Геть! Не давайте йому слова!* (O. Dovjenko). *Марш!* redă porunca de a părăsi, de a lăsa ceva sau pe cineva: – *Чому не доповів, що порожній? Марш!* (O. Honcear). În limba română, această funcție este îndeplinită de structuri imperative de tipul: **Ieși!**; **Marș!** De exemplu: – *Marș!... Afară de-aici, tâlharilor!...* (L. Rebreanu).

Un alt indice comunicativ nesegmentabil imperativ **Ша!** Este folosit pentru exprimarea cererii de a încheia o acțiune, mai ales acțiunea de a vorbi: – *Ша, сказав я, ша! Як же я в такому гаморі можу говорити? Ша! Завтра прийде до мене в контору* (I. Vilde).

Indicii de comunicare cu sens emoțional-valorizator se concretizează în vorbirea dialogată sub forma unor interjecții care redau în mod direct reacția pozitivă sau negativă a vorbitorului la ceea ce se întâmplă sau la mesajul transmis. După cum se știe, interjecția reprezintă o comuniune între sunet și gest, de aceea diversificarea intonațională și gesturile adiacente reprezintă componente obligatorii ale indicilor de comunicare nesegmentabili cu sens emoțional-valorizator. Pe lângă aceasta, astfel de indici comunicativi sunt rostiți cu intonație exclamativă. Această funcție o au nu numai interjecțiile, ci și substitutele ale acestora (îndeosebi cuvinte auxiliare care însoțesc pronume), capabile să transmită diverse atitudini emoțional-valorizatoare ale vorbitorului față de anumite realități, acțiuni, mesaje ale altor vorbitori sau ale însuși vorbitorului.

Indicii de comunicare interjecționali nesegmentabili cu valoare emoțional-valorizatoare pot fi clasificați, în varianta orală atât a limbii ucrainene, cât și a limbii române în două grupe intențional-tematice: 1) indici emoționali – aflați în relație cu starea emoțională a ființei umane, cu emoțiile și atitudinea personală, subiectivă a acesteia față de realitate; 2) indici valorizatori, aflați în relație cu aprecierea prin intermediul vorbirii a unor fapte, acțiuni ș.a.

În categoria indicilor de comunicare interjecționali nesegmentabili emoționali, frecvent sunt întâlniți cei care redau **emoții pozitive**: bucuria – *Овва! Як гарно ти виглядаєш сьогодні* (Limba vorbită); mirarea – *Ого, то веселі і незвичні речі!* (I. Vilde), precum și cei care redau emoții negative, îndeosebi nemulțumirea: – *Ай! – зойкнула Несторова. – Ай, мовчи! Не розказуй мені більше того бруду, бо і так...* (I. Vilde); – *Ей, тіточко! Який там посяє! Звичайнісінький!* (I. Vilde); – *Пхї! Кому мала сподобатись, то і в ластовинні сподобатся!* (I. Vilde); – *Пхе, яка задужа!* (I. Vilde). În limba română au o valoare asemănătoare interjecții precum **Ei!**; **Oi!**; **Pfu!** De exemplu: – *Oi, Doamne, Davide, cum nu te mai astâmperi; de ce-ai scos băiatul din casă pe vremea asta?* (I. Creangă); – *Ei, ei! măi Zaharie, зяє eu, coborându-ne la vale spre Pășcani; de-acum și munții i-am pierdut din vedere, și înstrăinarea noastră este hotărâtă cine știe pentru câtă vreme!* (I. Creangă).

Indicii de comunicare nesegmentabili valorizatori pot, de asemenea, să exprime o **apreciere pozitivă** – *Ти довго працюєш вже у Василя? – Ого, скоро буде сім років!* (I. Vilde) sau o **apreciere negativă** – *Фє, Нєлькє, фє! Як можна було так зробити!* (I. Vilde). Astfel de interjecții apar și în limba română: **Ooo!** **Oho!** De exemplu: – *Ooo! exclamă Catrina ridicând o mână spre cer. Ai umplut pământul cu deșteptăciunea ta!* (M. Preda); *Acasă mama îi spuse lui Niculae, și Niculae, oho! sărise în sus: era o idee grozavă* (M. Preda).

Indicii de comunicare cu valoare emoțional-valorizatoare sunt însoțiți de intonația exclamativă și de caracterul nefinalizat al mesajului, ceea ce conferă vorbirii un grad ridicat de expresivitate și de emoționalitate. De exemplu: – *Старе, вусате, а й досі воює, на коняці їздить. – Тьху, прости господи* (E. Huțalo); – *Овва! Не вихоплюйся, синку, з нерозумним словом, бо назад ніяково вертатися* (M. Koțubinski). În limba română o valoare asemănătoare au

interjecții precum: **Hehe!**; **Ptiu!** De exemplu: *Și într-o clipă Axinia răsări drept în picioare în mijlocul vrafului de fân. — Ptiu! ucigă-te crucea; da aici ai fost, sfârlează dracului?* (C. Hogaș).

Semantica acestor indici de comunicare nesegmentabili permite identificarea unor trăsături suplimentare emoțional-axiologice: teama, neliniștea, durerea, nehotărârea, ezitarea, lipsa de încredere, reproșul, ironia ș.a.

Indicii de comunicare nesegmentabili metacomunicativi (de etichetă) transmit atitudinea de respect față de interlocutor, exprimată prin intermediul formulelor tradiționale, unanim acceptate, de salut, despărțire, iertare, mulțumire, rugămintă, invitație, urare ș.a. Încadrarea acestor construcții în categoria indicilor de comunicare nesegmentabili este argumentată, pe de o parte, de capacitatea lor de a exprima atitudinea vorbitorului față de interlocutor, iar pe de altă parte, de indivizibilitatea sintactică a acestor construcții, imposibilitatea identificării unor părți de propoziție în structura lor. De exemplu: – *Добрий день, люба подруго!* (I. Țiupa); – *Слава Йсусу! Боже помагай!* (I. Vilde); – *Добрий вечір! – Добрий вечір, докторе* (I. Vilde); – *Здоров, гімназисте!* (I. Țiupa); – *До побачення, дорогесенька* (O. Dovjenko); – *Щасливої дороги!* (I. Țiupa).

Formulele de adresare din limba română exprimă de asemenea intenții comunicative precum salutul, despărțirea, mulțumirea, iertarea (– **Bună dimineața!**; – **Bună seara!**; – **La revedere!**; – **Toate cele bune!**; – **Noroc!**; **Noroc bun!** – **Drum bun!**; – **Mulțumesc!**; – **Scuzați-mă, vă rog!**): – *Drum bun, ne zise el cam nedumerit; dar bine, de unde și-ncotro?* (C. Hogaș); – *Noroc bun, zisei, intrând în crâșmă, urmat de tovarășul meu, și adresându-mă crâșmarului* (C. Hogaș).

Așadar, semantica indicilor de comunicare nesegmentabili se încadrează, de cele mai multe ori, în sfera unor atitudini subiectiv-modale și emoțional-valorizatoare ale vorbitorului. Astfel de construcții sintactice redau reacția emițătorului la mesajul interlocutorului, iar în structuri izolate, situate în afara contextului situației de comunicare, își pierd „valoarea lor informativă”. Utilizarea abilă de către vorbitor a indicilor de comunicare îi dă acestuia posibilitatea de a-și realiza în mod adecvat intenția: de a afirma sau de a nega, de a întreba și de a îndemna, de a concretiza semnificații emoțional-valorizatoare sau metacomunicative.

În discursul de tip dialogat din limbile română și ucraineană identificăm diverse clase de indici comunicativi nesegmentabili (afirmativi, negativi, interogativi, imperativi, emoțional-valorizatori, metacomunicativi), deoarece, indiferent de limbă, este firesc pentru orice vorbitor să-și exprime aprobarea sau refuzul, să ceară informații sau să clarifice o informație, să îndemne la efectuarea unei anumite acțiuni, să redea lumea profundă a emoțiilor umane, să exprime respectul, să mulțumească sau să-și ia rămas bun.

În discursul diaogat ucrainean-român, indicii de comunicare nesegmentabili au un caracter pragmatic bine evidențiat: ei conferă tonalitatea necesară comunicării, activează și concentrează atenția interlocutorului, stabilesc contactul verbal între participanții la actul comunicațional, se constituie în componente ale unei comunicări reușite. De aceea, studierea din perspectivă pragmatică a indicilor de comunicare nesegmentabili, analiza lor comparativă în discursul ucrainean-român, reprezintă obiectul unor viitoare cercetări.

BIBLIOGRAFIE:

- Antofiyciuk, Volodymyr; Gavril Anamaria, 2015. *Literatura ucraineană nouă - sfârșitul secolului al XVIII-lea - prima jumătate a secolului al XIX-lea*, PH „Rodovid”, Cernăuți.
- Boca, Mariana, 2014. «Les relations entre langage et la réalité dans le discours didactique», en *ANADISS* nr. 17/iulie 2014, Savoir(s) et discours, ISSN 1842-0400, p. 53-57.
- Costin, Claudia, 2016. *Structuri mitice și simboluri dominante în dramaturgia lui Lucian Blaga*, ediția a II-a revăzută și adăugită, PH „Rodovid”, Cernăuți.
- Dudyk, P.S., 1973. *Syntaksys suchasnoho ukrainskoho rozmovnoho literaturnoho movlennia* (Syntax of modern Ukrainian verbal literary speech), Kyiv, Naukova dumka, 288 p.
- Horodenska, K., 2004. *Slova-rechennia*, Vykhoanets I. Teoretychna morfolohiia ukrainskoi movy: Akademichna hramatyka ukrainskoi movy, (za red. I. Vykhoantsia), Kyiv, „Pulsary”, P. 374 – 390.
- Hryshchenko, A.P., 2000. *Slova-rechennia* (Words-sentences), Ukrainska mova: [entsyklopediia / redkol.: Rusanivskiy V.M., Taranenko O.O. (spivholovy), Ziabliuk M.P. ta in.], Kyiv, „Ukrainska entsyklopediia” im. M. P. Bazhana, P. 562.
- Huivaniuk, N.V.; Ahafonova, A.M.; Shabat-Savka, S.T., 2007. *Syntaksys nepovnoho rechennia. Ekvivalenty rechen.* [navchalno-metodychnyypisibnyk] (Syntax of incomplete sentence. Sentence equivalents), Chernivtsi, Ruta, 100 p.
- Huivaniuk, N.V., 2009. *Typy ekvivalentiv rechen u suchasni ukrainskii movi* (Types of sentence equivalents in Modern Ukrainian), Aktualni problemy filolohii ta perekladoznavstva: [zb. nauk. pr.], Khmelnytskyi, KhNU, Vyp. 4, P. 45 – 50.
- Kiprijanov, V.F., 1961. *Nechlenimoe predlozhenie v russkom jazyke kak osobij strukturnyj tip prostogo predlozhenija* (Non-chunkedsentencein the Russian language as a specific structural type oa simple sentence), Russkij jazyk v shkole, № 5, P. 60 – 63.
- Shabat-Savka, S.T., 2014. *Kateboriia komunikativnoi intentsii v ukrainskii movi* (Category of communicative intention in Ukrainian): [monohrafiia], Chernivtsi, „Bukrek”, 412 p.
- Turcu, Luminița-Elena, 2004. “The Stigmatisation of the Deviant in the Fin-de-Siècle Literary Discourse”, în *Analele Universității „Ștefan cel Mare”*, Seria Filologie, B. Literatură, Tomul VIII 2000-2002, Suceava, ISSN 1584-2886, Editura Universității Suceava.
- Vykhoanets, I. R., 1992. *Narysy z funktsionalnogo syntaksysu ukrainskoi movy* (Essays on functional syntax of the Ukrainian language), Kyiv, Naukova dumka, 224 p.